

Europeiska
unionens råd

Bryssel den 9 november 2023
(OR. en)

15233/23

POLCOM 263
COMER 133
UD 250
COHOM 214

FÖLJENOT

från:	Europeiska kommissionens generalsekreterare, undertecknat av Martine DEPREZ, direktör
inkom den:	8 november 2023
till:	Thérèse BLANCHET, generalsekreterare för Europeiska unionens råd
Komm. dok. nr:	COM(2023) 694 final
Ärende:	RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET om den verksamhet som bedrivits och de samråd som hållits av den samordningsgrupp mot tortyr som avses i artikel 31 i förordning (EU) 2019/125 om handel med vissa varor som kan användas till dödsstraff, tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning

För delegationerna bifogas dokument – COM(2023) 694 final.

Bilaga: COM(2023) 694 final

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 8.11.2023
COM(2023) 694 final

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN

TILL EUROPAPARLAMENTET

om den verksamhet som bedrivits och de samråd som hållits av den samordningsgrupp mot tortyr som avses i artikel 31 i förordning (EU) 2019/125 om handel med vissa varor som kan användas till dödsstraff, tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning

1. Inledning

Enligt artikel 31.4 i förordning (EU) 2019/125 av den 16 januari 2019 om handel med vissa varor som kan användas till dödsstraff, tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning¹ (*förordningen*) ska kommissionen årligen lägga fram en rapport för Europaparlamentet om den verksamhet som bedrivits, de undersökningar som gjorts och de samråd som hållits av samordningsgruppen mot tortyr. Rapporten får inte äventyra fysiska eller juridiska personers affärsintressen.

Den här rapporten tillhandahåller information om verksamheten i samordningsgruppen mot tortyr under 2022.

2. Rättslig ram

Förordningens mål är å ena sidan att förhindra dödsstraff, å andra sidan att förhindra tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning i tredjeländer, genom att begränsa handeln med vissa varor. I bestämmelserna görs åtskillnad mellan

- varor som till sin natur är kränkande och inte bör handlas med alls (bilaga II) och
- varor som kan användas till tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (bilaga III) eller dödsstraff (bilaga IV), men som också kan användas för legitima ändamål, såsom för brottsbekämpning eller för terapeutiska ändamål.

Handeln med de varor som anges i bilagorna II, III och IV är föremål för vissa restriktioner. Syftet med förordningen är framför allt följande:

- i. Förordningen förbjuder import till, export från och transitering genom EU av de varor som anges i bilaga II, som inte har någon annan praktisk användning än för dödsstraff eller tortyr. Förordningen förbjuder tillhandahållande av tekniskt bistånd som rör sådana varor, vilket inbegriper utbildning om hur de används. Den förbjuder även reklam för sådana varor i tryckta medier, på internet eller i television eller radio samt visning eller saluföring på utställningar eller mässor.
- ii. Förordningen ställer krav på förhandsexporttillstånd, som beviljas från fall till fall, för de varor som anges i bilaga III och som skulle kunna användas för tortyr, men som även kan ha andra legitima användningsområden (t.ex. brottsbekämpning). Ett förhandsexporttillstånd krävs också för att tillhandahålla tekniskt bistånd eller förmedlingstjänster med koppling till denna kategori av varor. Bilaga III omfattar inte
 - a) vapen som omfattas av förordning (EU) nr 258/2012²,

¹ EUT L 30, 31.1.2019, s. 1. Efter att rådets förordning (EG) nr 1236/2005 av den 27 juni 2005 om handel med vissa varor som kan användas till dödsstraff, tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (EUT L 200, 30.7.2005, s. 1) hade ändrats flera gånger kodifierades den som förordning (EU) 2019/125.

²Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 258/2012 av den 14 mars 2012 om genomförande av artikel 10 i FN:s protokoll om olaglig tillverkning av och handel med eldvapen, delar till eldvapen och ammunition, bifogat till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet (FN:s protokoll om skjutvapen), och om införande av exporttillstånd, import- och transiteringsåtgärder för skjutvapen, delar till skjutvapen och ammunition (EUT L 94, 30.3.2012, s. 1).

- b) varor med dubbla användningsområden som omfattas av förordning (EU) 2021/821³, eller
 - c) varor som omfattas av rådets gemensamma ståndpunkt 2008/944/Gusp⁴.
- iii. Förordningen reglerar handel med varor i bilaga IV som kan användas till dödsstraff (t.ex. genom dödlig injektion), men som också kan användas för legitima terapeutiska ändamål. Ett särskilt licenstillstånd (unionens generella exporttillstånd) har införts för att kontrollera exporten av sådana varor och förhindra att de överförs för att användas för dödlig injektion, utan att begränsa handeln med dem för medicinska, veterinära eller andra legitima syften.

3. Verksamheten i samordningsgruppen mot tortyr

Denna samordningsgrupp inrättades genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/2134⁵ för att granska frågor som rör tillämpningen av förordningen.

Samordningsgruppen är en plattform där medlemsstaternas experter och kommissionens avdelningar kan utbyta information om administrativa rutiner och diskutera hur förordningen ska tolkas, tekniska frågor som rör de förtecknade varorna, utveckling som har samband med förordningen och eventuella andra frågor. Kommissionen samråder också med samordningsgruppen när den utarbetar delegerade akter i enlighet med det interinstitutionella avtalet av den 13 april 2016 om bättre lagstiftning⁶.

Samordningsgruppen sammanträdde virtuellt två gånger under 2022, den 12 maj och den 1 december, och utbytte information om flera frågor (sammanfattas nedan) som berör genomförandet av förordningen.

3.1 Utveckling vad gäller den grundläggande rättsakten

Inga delegerade akter om ändring av förordningen antogs år 2022.

3.2 Handel: rapportering av uppgifter

Kommissionen redogjorde för nuläget i fråga om den årliga rapport som avses i artikel 26.3 i förordningen. I synnerhet presenterades 2021 års uppgifter från alla myndigheter i medlemsstaterna och från Förenade kungariket⁷, vilka utgör underlaget för kommissionens årliga rapport till Europaparlamentet och rådet. Kommissionen lämnade även information om handelsuppgifterna i rapporten när den hade antagits⁸.

³Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/821 av den 20 maj 2021 om upprättande av en unionsordning för kontroll av export, förmedling, transitering och överföring av samt tekniskt bistånd för produkter med dubbla användningsområden (omarbetning) (EUT L 206, 11.6.2021, s. 1).

⁴Rådets gemensamma ståndpunkt 2008/944/Gusp om fastställande av gemensamma regler för kontrollen av export av militär teknik och krigsmateriel (EUT L 335, 13.12.2008, s. 99).

⁵Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/2134 av den 23 november 2016 om ändring av rådets förordning (EG) nr 1236/2005 om handel med vissa varor som kan användas till dödsstraff, tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (EUT L 338, 13.12.2016, s. 1).

⁶EUT L 123, 12.5.2016, s. 1.

⁷Förordning (EU) 2019/125 ingår i bilaga 2 till protokollet om Nordirland (punkt 47 Annat), EUT L 29, 31.1.2020.

⁸COM(2022) 567 final, 31.10.2022.

Kommissionen uppmärksammade samordningsgruppen på att det är obligatoriskt för behöriga myndigheter att anmäla när avslag utfärdas med hjälp av det elektroniska systemet för produkter med dubbla användningsområden (DUeS).

3.3 Kommissionens informella expertgrupp

Kommissionen fortsatte att informera samordningsgruppen mot tortyr om verksamheten i den informella expertgrupp som bildats i överensstämmelse med slutsatserna i kommissionens översynsrapport⁹. Den informella gruppen sammanför olika perspektiv (t.ex. opinionsbildning, brottsbekämpning, forskning och tull). Gruppens funktion är strikt rådgivande och kompletterar den funktion som samordningsgruppen mot tortyr har.

Under hela 2022 informerades samordningsgruppen om överläggningarna i den informella expertgruppen i samband med Förenta nationernas (FN) process för en tortyrfri handel (se punkt 3.4 nedan). Kommissionen informerade särskilt samordningsgruppen mot tortyr om inläggen inom ramen för samrådet med FN:s grupp med regeringsexperter och om eventuella internationella standarder på detta område. Några av de viktigaste aspekterna som togs upp av den informella gruppen var följande: beaktande av handeln med varor som är avsedda för dödsstraff i den övergripande processen, exempel på fördrag och/eller ramkonventioner där vissa paralleller skulle kunna fastställas, behovet av att skapa en viss flexibilitet för att säkerställa ett bredare samförstånd om grundläggande principer/krav, företräde för vägar som medför rättsligt bindande skyldigheter samt behovet av ytterligare samarbete med en bred grupp länder.

3.4 Tortyrfri handel — regional och internationell utveckling

Samordningsgruppen fungerade som plattform för informationsutbyte och för ökade kunskaper om den regionala och internationella utvecklingen inom tortyrfri handel.

Kommissionen uppdaterade delegaterna i samordningsgruppen om framläggandet av slutrapporten från FN:s grupp med regeringsexperter¹⁰, som antogs den 30 maj 2022. I rapporten från FN:s expertgrupp behandlades följande frågor: i) genomförbarheten när det gäller gemensamma internationella standarder, ii) vilka varor som bör omfattas, och iii) utkast till parametrar för en rad alternativ för att fastställa gemensamma internationella standarder i frågan.

FN:s expertgrupp lade fram konkreta förslag om vilka kategorier av varor som skulle kunna omfattas och de internationella standardernas eventuella former. I rapporten diskuterades i huvudsak möjligheten att utveckla standarder för fyra kategorier av varor, nämligen

- i. varor som inte har någon annan praktisk användning än för tortyr och misshandel,
- ii. varor som skulle kunna användas för tortyr och misshandel,
- iii. varor som inte har någon annan praktisk användning än för dödsstraff,
- iv. varor som skulle kunna användas till dödsstraff.

I rapporten konstateras att det inte finns någon konsensus bland FN:s regeringsexperter när det gäller handel med varor som används till dödsstraff, och det föreslås därför att detta

⁹ COM(2020) 343 final, 30.7.2020.

¹⁰ Regeringsexperter från följande 10 stater utnämndes av generalsekreteraren i juli 2021: Cypern, Danmark, Ecuador, Elfenbenskusten, Estland, Kamerun, Ryska federationen, Singapore, Tyskland och Uruguay.

behandlas separat genom en mekanism för frivilligt deltagande. Rapporten innehåller dessutom ett övertygande argument för att FN:s generalförsamling ska inrätta en arbetsgrupp för att utarbeta internationella standarder för tortyrfri handel.

Samordningsgruppen fick också en presentation av inbjudna experter från Amnesty International och Omega Research Foundation som presenterade sitt forsknings- och opinionsbildningsarbete för att stödja inrättandet av ett fördrag om tortyrfri handel inom ramen för civilsamhälleskampanjen ”Protect the protest”. Detta arbete omfattar utåtriktade insatser för att få stater att utveckla regionala och internationella kontroller och att stödja FN-processen, som stöds av ett nätverk av organisationer i det civila samhället. De inbjudna experterna presenterade: 1) de senaste årens tendenser när det gäller tortyr och misshandel utanför frihetsberövande, i samband med förtrycket av fredliga protester, i kombination med restriktiv lagstiftning, godtyckligt frihetsberövande, kriminalisering av protester, olaglig massövervakning och riktad övervakning samt olaglig användning av och handel med mindre dödlig utrustning, och 2) deras syn på väsentliga delar av ett fördrag om tortyrfri handel som ska bidra till att förhindra tortyr och annan misshandel genom att fastställa stränga internationella standarder.

3.5 Övrigt

Samordningsgruppen mot tortyr diskuterade också följande frågor:

- Rysslands anfallskrig mot Ukraina

Med tanke på Rysslands anfallskrig mot Ukraina och det ökade interna förtrycket av motståndare till kriget noterade samordningsgruppen behovet av extra försiktighet när det gäller att godkänna eventuella begäranden om export till Ryssland eller Belarus av varor som förtecknas i förordningen, särskilt varor för brottsbekämpning och/eller upplöppskontroll. I detta avseende informerades samordningsgruppen om att förteckningen över restriktionsbelagda produkter som kan bidra till Rysslands militära och tekniska sektorer samt försvars- och säkerhetssektorer har utökats. Förteckningen omfattar vissa elektroniska komponenter, ytterligare kemikalier och varor som kan användas till dödsstraff, tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling.

- Iran

Kommissionen noterade den alarmerande ökningen av olagliga avrättningar och andra kränkningar av de mänskliga rättigheterna i Iran (sedan protesterna bröt ut i mitten av september 2022, med trovärdiga rapporter om olaglig användning av dödligt våld, men även dödsstraff som ett verktyg för hot och politiskt förtryck), och underströk behovet av extra försiktighet när det gäller att godkänna eventuella begäranden om export till Iran av varor som förtecknas i förordningen, särskilt varor för brottsbekämpning och/eller upplöppskontroll.